

И въ литературата, и въ изкуствата, и въ наукитѣ — навсѣкжде сжщото.

И тѣ съ всички средства задушаватъ гласа на истинскитѣ читатели и зрители и потрѣбители. Ако не имъ стигнатъ аплодисментитѣ, крещатъ „ура“ и „браво“ до небеси. Ако не имъ стигне и това, устройватъ тържества, на които смирено скръстватъ ржце. Скръстватъ се ржцетѣ, които въ сжщность дирижиратъ всичко.

А когато се опита нѣкой, въпреки това свещенодействие, да каже нѣщо, или поне да изкриви иронично устни, тѣ се згвватъ подире му съ свирки, съ тояги, съ удудуу или пѣкъ, за по-сигурно, съ тихички истории, разправяни тамъ, отъ гдето даватъ ечемика. И това подгонено псе, за да се спаси, или, по-право, за да се почувства и то еднажъ въ числото на победителитѣ, почва само себе си да лае и да хапе и да си вика удудуу.

Причината на всички причини е тая:

Развждиха се много атове, мегданътъ ни остана все сжщия — тѣсенъ и неравенъ. Или: Жабитѣ се размножиха, блатото съхне.

А въ сжщность у насъ наистина нѣма никакви ежби и злоби. Работата върви тихо и подло до отекчителность. Сжществува една отлична организация на посрѣдственицитѣ въ всички области. Тѣ мълчеливо сж си дали свещенна клетва — и тя е единственото свещено нѣщо за тѣхъ — да не си пречатъ единъ на другъ.

Най-опаснитѣ крепители на тия организации сж така нареченитѣ критици. Тѣ знаятъ, кое ги държи. И подигатъ само това, което е дигнато и което може да се види отъ тая публика. И тя си казва: „Ето, тоя е сериозенъ и правъ. Точно така мислимъ и ние“.

Разбира се, по цѣлия свѣтъ ставатъ такива работи. Но тамъ все има кой да чуе и върнитѣ псета.

Разбира се навсѣкжде е горе-доле така: нѣколко хитреци ездатъ глупцитѣ и проститѣ. Но така изключително, така не е никжде другаде. Защото наистина навсѣкжде и хитростъта помага малко на таланта, но никжде не е така главенъ факторъ само хитростъта, както у насъ.

Ако българското общество обича себе си, ще бжде малко по-внимателно къмъ своитѣ псета. Дори и когато сбъркатъ понѣкога ще ги търпи. Тогава тѣ нѣма да му оставятъ селото безъ кучета.